

16. Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini [On the approval of the Concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine] : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.04.2014 № 333-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text>. [in Ukr.].

17. Potapenko, V. H., Barannyk, V. O., Bakhur, N. V. ta in. (2023) Mistseve samovriaduvannia yak chynnyk stiikosti tylu [Local self-government as a factor in the stability of the rear] : analit. dop. ; za red. V. H. Potapenka. Kyiv : NISD. 54 p. [in Ukr.].

ABSTRACT

Dmytro Selikhov. The principle of accountability and responsibility of local self-government bodies and their officials: substantive content in conditions of decentralization of power. The article provides the essence of accountability and responsibility of local self-government bodies and their officials in terms of conceptual approaches to its understanding and the state of development and implementation of good governance standards. The ideas of domestic and foreign researchers about accountability as a necessary virtue and accountability as a mechanism, a process that requires observation of the optimal model and evaluation; appeal to the procedural understanding of accountability, its various forums (options) and, ultimately, the allocation of vertical accountability relations that are recognized as mandatory and those that provide for direct sanctions; establishment of the differences and similarities of the concepts of accountability and responsibility play an important role in creating a model of national local democracy in the form of local self-government. Such theoretical concepts affect the definition of the content and essence of the principle of accountability and responsibility of their bodies and officials to territorial communities, its consolidation by the Law of Ukraine «On Local Self-Government in Ukraine» of May 21, 1997, and its observance in the course of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine.

It is emphasized that in the arsenal of good governance standards, the standards of the European Charter of Local Self-Government, which summarizes and defines the principles of democracy at the local and regional level generally recognized in Europe and obliges the parties to apply the basic rules which guarantee the political, administrative and financial independence of local self-government bodies, accountability has a place and role of the principle of good democratic governance at the local level, first of all, to ensure that deputies of local councils and public officials take responsibility and are responsible for their activities.

As a result of the decentralization of power in Ukraine and adaptation to military conditions, the principle of accountability and responsibility of their bodies and officials to territorial communities is expanding and deepening, and its effective implementation is taking place in various forms and means of communication and feedback to territorial communities.

Keywords: good governance, local governments, territorial community, the principle of accountability and responsibility, decentralization of power, control, supervision.

УДК 316.77

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-2-82-89

Наталія КОМИХ[©]

кандидат соціологічних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

БЛОГОСФЕРА ЯК АКТОР КОМУНІКАТИВНОГО ПОЛЯ ВІЙНИ: ФЕНОМЕН РОЗМИТОЇ ЕСПЕРТНОСТІ

Розглянуто концептуальні засади та особливості розвитку блогосфери в умовах повномасштабного вторгнення загарбника на територію української держави. Зокрема, акцентовано увагу на проблемі розмивання експертного знання у структурі блогерського контенту та феномена дезінформації як латентної функції, що реалізується блогерським середовищем та сприяє неадекватному формуванню громадської думки споживачів контенту. Як теоретико-методологічне підґрунтя дослідження блогосфери застосовано комплексний соціально-конструктивістський підхід. У межах зазначеного підходу розглянуто різновиди блогів, структуру

© Н. Комих, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8585-320X>

komnata76.nk@gmail.com

блогів, явні та латентні функції блогосфери. Проблема дезінформації та розмивання експертного знання проілюстрована результатами опитувань громадської думки.

Ключові слова: блог, блогосфери, цифрове суспільство, розмита експертність, експерт, дезінформація.

Постановка проблеми. Сучасна епоха характеризується наявністю глобального інформаційного суспільства, зміст якого становить експонентний розвиток інформаційних технологій і глобалізація інформаційних процесів. Одним із головних проявів цих процесів є стрімкий розвиток глобальної мережі Інтернет, віртуалізація повсякденного життя індивіда в усіх сферах суспільства. Посиленню віртуалізації комунікативного простору українського суспільства сприяли розповсюдження вірусу COVID-19 та російсько-українська війна, що триває понад рік.

Розвиток цифрового суспільства, особливо під впливом поширення технологій Web 2.0 та Web 3.0 – безкоштовних програмних продуктів, що дають змогу користувачам Інтернету без знання мови HTML створювати, розміщувати й підтримувати контент у мережі, – змінює усі сфери людської діяльності: політику, економіку, науку та освіту, мистецтво й дозвілля тощо. А головне, змінюються форми комунікації та розповсюдження інформації. Чи не найсерйозніші трансформації під впливом новітніх інформаційно-комунікаційних технологій торкнулися масової комунікації. Фактично експерти сьогодні ведуть дискусії вже не про витиснення з передових позицій традиційних засобів масової інформації так званими «соціальними медіа», до яких, зокрема, належать і блоги, а про значення останніх в інформаційній війні, що відбувається зараз на території Української держави.

Блоги відіграють особливу роль як засіб інтернет-комунікації, вони втілюють у собі більшість технічних і комунікативних можливостей сучасного інтерактивного Інтернет-середовища. Очевидно, що блоги – це багатовимірне явище, але якою мірою вони сприяють вирішенню загальних і приватних суспільних завдань, дослідниками з'ясовано не до кінця. Ситуація ускладнюється інтенсивним розвитком блогосфери і вебтехнологій у цілому, що ускладнює своєчасне формулювання теоретичних положень, котрі відображають реальний стан нового комунікативного простору. Простору, де кожна людина, маючи доступ до мережі, може бути блогером, вести стрім подій, висловлювати думку з приводу подій, а ще розмірковувати, надавати поради, часто з тих питань, у яких не є компетентною. Культура експертного знання епохи модерну відходить у минуле. Розвиток блогосфери породжує феномен «розмивання експертної думки». Де експертна думка фактично анулюються. Експертною вважається більш-менш аргументована точка зору. В українських реаліях відомий феномен «диванної сотні» за часів Революції Гідності. Експертна компетенція набуває масовості та наповнює повсякденне життя сучасного індивіда.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Найбільш повно представленим у науковому просторі напрямом досліджень, що обґрунтовує концептуалізацію блогінгу, є аналіз Інтернет-середовища, його виникнення, розвитку та специфіки, представлений у роботах Д Белла, І. Тофлера, М. Кастельса, Ф. Вебстера, Дж. Уррі. Синтез наукової концепції «постіндустріалізму» та «інформаційного суспільства» забезпечили роботи основних теоретиків цього періоду. М. Маклуен розробив теоретичний підхід до аналізу впливу артефактів як засобів комунікації. Видатний дослідник розвитку комунікаційних процесів А. Турен визначає сьгоднішнє суспільство як перенасичене символічними благами, доступ до яких можливий шляхом соціального конфлікту.

Проблемам «нових» медіа (в тому числі блогам) присвячені роботи зарубіжних дослідників: Д. Брекендріджа, Н. Карпент'є, Л. Серве. Теоретичні засади сутності блогосфери закладені в роботах С. Херрінга, Р. Блуда, Е. Райта, Я. Каваура та ін. Серед українських вчених слід виділити таких, як: І. Погребняк, С. Вакуленко, О. Михайлова, М. Ясинська. Їхні дослідження присвячені характеристиці структури блогосфери, майбутніх шляхів розвитку середовища, змістовній різноманітності та наповнюваності, специфіці гіпертексту.

У контексті інтенсивного розвитку соціальних медіа підважується питання експертного знання. Традиційна модель домінування в інформаційному просторі авторитету знання експертів втрачає владу та вплив на думки населення. Про смерть експертизи пише відомий американський дослідник Том Ніколс [6]. Вчений має на увазі не відмову суспільства від традиційної експертизи, а використання її за потребою,

частково зважаючи на те, наскільки думка експерта обмежує свободу конкретного індивіда мати індивідуальну думку, котра часто спирається на докисичне, буденне знання. Вчений розмірковує про те, що, можливо, такий стан є ознакою прогресу, оскільки професіонали втратили сакральну владу над сферою знань. І в цьому не останню роль зіграла мережа Інтернет як простір накопичення та зберігання, відтворення знання та створення нових форм масової комунікації, що водночас являє собою засіб тотальної дезінформації, обмеження індивіда [6].

Відзначаючи високу значущість перерахованих вище наукових доробок, необхідно все ж зауважити, що комплексні дослідження, пов'язані з вивченням блогосфери як комунікативного експертного середовища, поки відсутні. Саме тому набуває актуальності й практичної значущості представлений у статті аналіз. Слід зауважити, що наукове дослідження блогосфери пов'язане з певними труднощами, що обумовлені контекстуальною нестійкістю блогерської проблематики, з одного боку, та відповідністю репрезентованих наративів потребам суспільства, запиту на певну інформацію – з іншого. Інформаційні потоки у блогосфері постійно змінюються за напрямом та об'ємом, формою презентації. А отже, об'єкт дослідження достатньо рухомий та потребує використання міждисциплінарного підходу. Для розгляду зазначеної проблематики нами був застосований комплексний підхід – на межі соціологічного та комунікативного підходів. Як теоретико-методологічний підхід до характеристики блогосфери застосовано основні положення та ідеї соціального конструктивізму, структуралізму, що дозволило врахувати особливості блогосфери як феномена, що має специфічний простір, в якому існує і створює певне середовище, зокрема експертне.

Ці аспекти актуальності та проблематики дослідження зумовлюють його **мету**, пов'язану з теоретичним осмисленням сутності блогосфери, структури, змістовної наповненості, функцій, зокрема, феномена розмивання експертності знання, в умовах інформаційної війни, в ситуації повномасштабного вторгнення росії на територію України.

Виклад основного матеріалу. Інтернет є сучасним комунікативним простором, гігантським банком збереження знань. З одного боку, Інтернет розширює горизонти та можливості для індивіда з огляду на можливість отримання знань, саморозвитку, комунікації, а з іншого боку, змінює форми комунікації, обмежує її, робить людину більш жорстокою. Водночас він є тотальним місцем відтворення дезінформації, фейків, перебігу інформаційних війн, адептами яких часто виступають блогери та блогосфера. Віртуальна реальність відкриває нові комунікаційні можливості, претендує на владу знань, але водночас тотально звужує, зневажає, знецінює освіту, науку та можливості відтворення і споживання експертної думки. Для українського суспільства карантинна доба, спричинена COVID-19, а потім і війна тільки посилили процеси занурення населення у віртуальну реальність Інтернет-мережі. Так, за даними опитування Київського міжнародного інституту соціології, 82% респондентів користуються Інтернетом раз на тиждень, із них 78% – майже щодня. Частіше послуговуються Інтернетом українці з вищою освітою та містяни. Зі збільшенням віку зменшується активність користування мережею [1].

Схожі дані маємо за результатами дослідження Internews: основним джерелом інформації є соціальні мережі для 55% українців, а 85% користуються Інтернетом щодня. Серед молоді віком 18-35 років користуються Інтернетом щодня 96%. На підтримку думки, що телебачення втрачає авторитет як джерело інформації, свідчить те, що 59% не дивляться теленовини. Telegram у 2022 р. став основною соціальною мережею як для споживання новинного контенту, так і для комунікації. 60% українців використовують Telegram для отримання новин. Найпоширеніші канали новин у соцмережах: Telegram – Труха Україна, УНІАН – новини України, ТСН новини, Україна сейчас; Facebook – ТСН, Obzrevatel, Володимир Зеленський, Українська правда; YouTube – ТСН, 24 Канал, Олег Жданов, Фейгин LIVE, Alexey Arestovych; Viber – Блискавка, Країна_інфо. У соціальних мережах українці слідкують найчастіше за такими блогерами/лідерами думок, як Сергій Пригула, Дмитро Гордон та Олексій Арестович [3].

Наведені дані ілюструють, що українське суспільство не відстає від світових тенденцій, а можливо, навіть і набуло кращих позицій щодо розвитку Інтернету та переміщення практик споживання інформації через мережу. Отже, можна визначити значущі тенденції подальшого розвитку блогосфери з огляду на Інтернет-активність

українців та актуальні виклики воєнного часу. Блогосфера є однією з форм комунікації, що існує в просторі Інтернет, а отже, має безліч різноманітних форм. Еволюція блогерних платформ із 2002 р. привела до появи інтерактивної форми блогів з розширеними можливостями взаємного коментування, організації спільнот і діалогів [2]. З того часу блоги набули відомий сьогодні формат, котрий зазнає змін під впливом нових інструментів онлайн-спілкування, найвпливовіші з них – соціальні мережі (Facebook, Telegram, LinkedIn та ін.). Відбувається активна гібридизація сервісів блогосфери та соціальних мереж, що приводить до трансформації звичних уявлень про блоги як програмні платформи інтерактивного і часто анонімного спілкування. Отже, на сьогодні блогосфера має власні структуру та ієрархію. Блоги розділені тематично, і в кожній тематичній групі блогів є свої топ-блогери і рядові блогери різного ступеня популярності.

Розвиток технологій і популяризація такої форми Інтернет-комунікації призвели до того, що автори створюють різні як за змістом, так і за способом подачі інформації блоги. Щоб класифікувати їх, застосовують різні підстави. Зокрема, блоги поділяються на:

1) за обсягом повідомлення:

- традиційні (контент: розгорнутий текст, обсяг якого перевищує 140 друкованих знаків, декілька зображень, музика тощо);
- мікроблоги (контент: повідомлення невеликого обсягу – приблизно 140 друкованих знаків, один елемент мультимедіа (фото-, відео-, музичний трек). Такий вид блогінгу набув популярності завдяки соціальним мережам із обмеженням за обсягом контенту: Twitter, Instagram, Tik-Tok та ін.;

2) за кількістю авторів:

- персональні (блог ведеться одним автором);
- колективні (блог ведеться групою авторів);

3) за ступенем персональності:

- особисті (контент блогу створює певний образ приватної особи, яка його веде);
- корпоративні (контент блогу спрямований на створення іміджу корпорації, фірми, бізнесу);

4) за медіа-типом:

- відеоблоги (основна інформація представлена у відеоформаті);
- блоги з посиланнями (основна інформація представлена у форматі посилань);
- фотоблоги (основна інформація представлена у форматі фотографій);
- артблоги (основна інформація представлена у форматі зображень, малюнків);
- текстові (основна інформація представлена у форматі тексту);
- подкасти (основна інформація представлена у форматі музики);
- змішані;

5) за ступенем комерціалізації:

- комерційні (автори ставлять перед собою за мету заробити на своєму блозі гроші. Вони розміщують різний рекламний контент, займаються просуванням певних товарів, послуг і марок. Реклама в такому блозі може бути як прихованою, так і відкритою, і найчастіше вона буде пов'язана з тією темою, про яку пише автор);
- некомерційні (автори не ставлять перед собою комерційні завдання при веденні блогу).

Основним чинником, що впливає на вибір користувачем того чи того типу блогу як магістрального, американська дослідниця Р. Блуд називає технологічний принцип, зокрема тип програмного забезпечення для створення записів. Поштовхом для ведення Інтернет-щоденника, на думку дослідниці, стає також «нестача уваги з боку зовнішнього світу». Згідно з Р. Блуд, виходячи з цілей і змісту, блоги можна класифікувати на три групи:

- особисті журнали або щоденники;
- блокноти, що містять об'ємні, сфокусовані есе більш-менш особистого характеру;
- фільтри-блоги, що збирають посилання і цікавий контент з усього Інтернету [4].

Різноранітність та змістовна наповненість блогосфери на сьогодні є вражаючою, що ще раз підважує значущість віртуалізації інформаційного та комунікаційного просторів для посилення такого феномену, як розмита експертність знань та, як наслідок, розповсюдження дезінформації, спотворення істинного знання, а з іншого боку, можливості самореалізації для індивіда, пошуку свого слухача, можливості

реалізації права на свободу слова. З'являється нове поняття – експерт/лідер думок. Експертність такого лідера визначається за кількістю підписників, і саме це є одним із критеріїв, на якому ґрунтується довіра до експерта з боку споживача контенту.

Для аналізу блогосфери важливо також враховувати структуру блогів. Евристично цікавою є структура блогів, представлена С. Ломборгом, який запропонував розглядати її на основі системи координат, що складається з трьох осей:

1. Вісь контенту: внутрішньо-орієнтовані/тематичні блоги. Частина з них ведуть блогери, орієнтовані на розкриття власних переживань, особистого досвіду і думок за допомогою блогу. Відповідно, журнал орієнтований на внутрішній світ блогера. Інші – тематичні, корпоративні блоги, а також блоги, що містять обговорення актуальних суспільно-політичних проблем і меншою мірою пов'язані з особистим емоційним світом їх творця, а тому є ближчими до вектора «тематичного» контенту;

2. Комунікативна спрямованість: монологічні/діалогічні блоги. Тут важливо знати: чи орієнтований блог на особистісне самовираження, чи на інформаційний обмін автора з аудиторією. Монологічний характер блогу може виражатися в обсязі постів, вузькому колі читачів, відсутності коментарів і дискусії в гілці коментарів. Діалогічний характер передбачає не тільки активний запит автора до думки аудиторії, але і залучення широкого кола читачів, включення зовнішніх посилань та інші інтерактивні форми мережевої комунікації;

3. Стильова орієнтація: неформальні/об'єктивні блоги. Нерідко блоги засновані на описі дослідів саморефлексії, емоційної інтроспекції, знімають персональну дистанцію між автором і читачем, що відкриває доступ до внутрішнього світу творця блогу. Так само, як і елементи іронії та гумору, це задає неформальну стильову орієнтацію. Об'єктивний, нейтральний стиль частіше вибирається у тематичних, корпоративних, журналістських блогах [5].

Серед функцій блогосфери наведемо основні, котрі, на нашу думку, певним чином сприяють подальшому розгортанню в мережі блогерського комунікативного середовища, а також формують запит на інформацію та впливають на закріплення феномена розмитої експертності. По-перше, інформаційна функція. У сучасних умовах повномасштабної інформаційної війни отримати правдиву інформацію, дійсно, є проблемою для українців, бо мережа перенасичена фейками. Тому дієвою методикою є вивірення інформації шляхом звернення до декількох джерел. Інші функції – експресивна, самореалізація блогерів та культуротворча. Остання теж є важливою, зокрема, з огляду на обговорення питань, пов'язаних із переживаннями українцями подій війни, втрати близьких, стресів, усвідомлення ставлення до ворога, відчуттям згуртованості нації, тривожності, самоусвідомлення ідентичності, як національної, так і громадянської. Крім того, блогери створюють власну віртуальну культуру, транслюють певні цінності та норми, що не завжди співпадають із домінуючими культурними трендами. Наприклад, це може бути специфічна проблематика, котру обговорюють блогери, специфічний мовний діалект, трансляція неформальних норм поведінки, сміхова культура.

Однак поряд із формальними функціями більш важливими є латентні. Блогосфера їх активно відтворює. Найактуальнішою на сьогодні в контексті проблематики розмивання експертності є функція формування громадської думки. Очевидно, що спільноти, котрі утворюють користувачі блогосфери, презентують притаманну їм громадську думку. Автори найбільш популярних блогів впливають на думку блогерів, для яких вони є авторитетами. Громадська думка, котру формують блогери, виходить за межі блогосфери, оскільки вони є членами реальних суспільств, а не лише учасниками віртуальних спільнот у блогосфері. У зв'язку з цим слід відмітити, що має місце явище, назване нами «розвіртуальнення блогерів». Як приклад можна навести появу фестивалю блогерів. У 2021 р. в Дніпрі відбувся вже п'ятий такий фестиваль, де блогерів називають лідерами думок. У контексті досліджуваної нами проблематики таке явище являє собою неабиякий інтерес. Воно пов'язане зі спробою закріпити у суспільній свідомості експертність блогера в об'єктивній реальності, що має слугувати певним орієнтиром для інформаційного пошуку пересічного користувача мережі. В умовах війни блогери здебільшого пішли воювати, але тенденція зустрічей у режимі офлайн продовжується. І це добре, бо тепер блогери із соціально-політичної проблематики можуть бути також і воєнними експертами, адже є безпосередніми учасниками подій і транслюють реальну, дійсну інформацію (наприклад, П. Казарін).

Поряд із функціональною різноманітністю блогосфери дослідники фіксують також і дисфункційні прояви. Найактуальнішим в умовах інформаційної війни є поширення дезінформації. Дезінформація як умисне розповсюдження викривлених та усвідомлено хибних тверджень задля досягнення певної переваги становить небезпеку остаточного перетворення блогосфери на простір інформаційних війн та втягнення в них аудиторії блогів. Умисне поширення дезінформації у блогосфері, наприклад, поширення чуток або зведення наклепу формально має наслідком правову відповідальність, проте такі випадки не завжди є підконтрольними законодавчим нормам.

Українці за час війни здебільшого вже стали компетентними у розпізнаванні інформації, але ворог все одно застосовує потужні технології інформаційного впливу. Вагомим механізмом запобігання дезінформаційному впливу є заборона російського контенту, зокрема блогерського. За даними дослідження USAID-Internews, 83% респондентів відомо про існування неправдивих матеріалів, але багато людей вважають, що дезінформація «не є нагальною проблемою», і більшість думає, що може її розпізнати (70%). У 2022 р. частка тих, хто чув поширені дезінформаційні наративи, знаходилася в діапазоні від 49% («війну між Україною та Росією спровокували США») до 13% («євреї найбільше виграють у війні між Україною та Росією»). На думку учасників дослідження, найбільш правдоподібним є наратив про те, що на боці України воюють найманці з-понад 50 країн, найменш правдоподібним – міста на Донбасі знищує не Росія, а українська армія. Кожен третій респондент обговорював ці наративи зі своїми друзями чи родиною. Щодо мотивації поширення цієї інформації респонденти здебільшого зазначали, що це лише привід для розмови. Вони відмітили, що часто стикаються із замовними і неправдивими матеріалами та негативно до них ставляться через викривлення сприйняття поточної ситуації. Респонденти поділилися досвідом визначення фейкової інформації. Зазвичай дезінформаційне повідомлення має помітний заголовок, тільки одне джерело (або воно взагалі невідоме), являє собою емоційно забарвлений текст, містить неповну інформацію, характеризується відсутністю інформації з місця події та деталей, неточністю цифр («кількості загиблих», «кількість зброї»), неякісним аналізом подій (для респондентів це означає неможливість почути думки різних експертів, аналітиків, які можуть не лише прояснити ситуацію навколо конкретної події, але й указати на її причини та до яких наслідків вона призведе чи може призвести). [3].

Висновки. Отже, збільшення обсягу блогосфери протягом останніх десятиліть та її змістовна розмаїтість пов'язані не лише з поширенням та все більшою доступністю потрібних для користування нею технічних засобів, але також зі зростанням соціальної ролі блогосфери в комунікативних процесах, що відбуваються в мережі Інтернет та реалізуються лише за допомогою Інтернет-технологій. Користувачі блогосфери утворюють специфічну соціальну структуру, систему стратифікації, культуру. Виміром стратифікації блогерів є авторитетність, яку фіксують різноманітні рейтинги за такими показниками, як, наприклад, цитування, відвідування блогу, кількість читачів тощо. Сучасну блогосферу можна назвати «ноосферою інформаційного суспільства», що складається з глобальної мережі блогів, спільнот і соціальних мереж. Підвищений інтерес до блогосфери обумовлений увагою до інформаційних комп'ютерних технологій у цілому, що дозволяє значно прискорити обмін інформацією.

Стосовно такої ситуації М. Кастельє зазначає, що блогосфера стала ще одним простором для розгортання суспільних практик. Це пов'язане, в першу чергу, із форматом комунікації в блогосфері та широким доступом до участі у створенні контенту. Блогосфера є водночас комунікативним простором та частиною віртуальної реальності, створеної користувачами мережі Інтернет. Як частина Інтернету блогосфера є дуже індивідуалізованою, тобто дає можливість користувачам створити власне представництво у віртуальній реальності, стати комунікатором для певної аудиторії, а також задовольнити власні потреби у самореалізації та самовираженні. Блогосфера практично перетворилася в альтернативний засіб масової комунікації із поступовим присвоєнням функцій традиційних засобів масової комунікації. Користувачі блогосфери до певної міри (очевидно, що вони не є єдиним її носієм та джерелом формування) формують громадську думку, котру поширюють за межі блогосфери як самі блогери, так і представники традиційних засобів масової комунікації.

Розглянувши підходи до визначення поняття блогу та блогосфери, проаналізувавши класифікації блогів, їхню структуру та функції, можна дійти висновку, що блог – це вебсайт (або розділ вебсайту), що містить датовані записи мультимедійного

характеру, розташовані у зворотному хронологічному порядку, з можливістю залишення коментарів до записів і перегляду будь-якого запису на окремій вебсторінці. Проведений аналіз у вивченні блогосфери як надважливого та невід'ємного елемента сучасної комп'ютерно-опосередкованої комунікації доводить, що блогінг досліджується і як соціальне явище, і як засіб масової комунікації у різних напрямках світової науки. Розвиток блогосфери є однією з причин виникнення феномена розмивання експертного знання, коли поряд існує експертна думка та думка пересічного громадянина, який організує авторський блог або груповий у мережі, де учасники діляться власним досвідом, здійснює економічну діяльність, менеджментську та ін. Феномен полягає в тому, що традиційні експерти часто викликають обурення з боку громадської думки, а квазіексперти, навпаки, набувають популярності шляхом збільшення кількості «лайків» та підписників. В умовах інформаційної війни аналіз блогосфери набуває актуального значення у напрямі запобігання розповсюдженню дезінформації та технологій впливу на громадську думку, особливо в умовах українських реалій війни. Подальші дослідження блогосфери мають бути спрямовані саме на вивчення культури блогерського середовища.

Список використаних джерел

1. Користування інтернетом серед українців: результати телефонного опитування, проведеного 13-18 травня 2022 року. *Київський міжнародний інститут соціології*. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1115&page=1>.
2. Митко А. М. Інформаційна демократія: реалії та виклики часу : монографія. Луцьк : Вежа-друк, 2014. 400 с.
3. Українські медіа, ставлення та довіра у 2022 р. *Internews*. URL: <https://internews.in.ua/wp-content/uploads/2022/11/Ukrainian-media-stavlennia-ta-dovira-2022.pdf>.
4. Blood R. Weblogs: a history and perspective. URL: http://www.rebeccablood.net/essays/weblog_history.html.
5. Lomborg S. Navigating the blogosphere: Towards a genre-based typology of weblogs. *First Monday*. 2009. Vol. 14. No. 5. URL: <https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/2329/2178>.
6. Nichols T. The death of expertise: the campaign against established knowledge and why it matters, first edition. Oxford : Oxford University Press, 2017. 272 p.

Надійшла до редакції 02.06.2023

References

1. Korystuvannia internetom sered ukraintsiv: rezultaty telefonnoho opytuvannia, provedenoho 13-18 travnia 2022 roku [Internet use among Ukrainians: results of a telephone survey conducted on May 13-18, 2022]. *Kyivskiy mizhnarodnyi instytut sotsiologii*. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1115&page=1>. [in Ukr.].
2. Mytko, A. M. (2014) Informatsiina demokratsiia: realii ta vyklyky chasu [Information democracy: realities and challenges of the time] : monohrafiia. Lutsk : Vezha-druk. 400 p. [in Ukr.].
3. Ukrainian media, stavlennia ta dovira u 2022 r. [Ukrainian media, attitude and trust in 2022]. *Internews*. URL: <https://internews.in.ua/wp-content/uploads/2022/11/Ukrainian-media-stavlennia-ta-dovira-2022.pdf>. [in Ukr.].
4. Blood, R. Weblogs: a history and perspective. URL: http://www.rebeccablood.net/essays/weblog_history.html.
5. Lomborg, S. (2009) Navigating the blogosphere: Towards a genre-based typology of weblogs. *First Monday*. Vol. 14. No. 5. URL: <https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/2329/2178>.
6. Nichols, T. (2017) The death of expertise: the campaign against established knowledge and why it matters, first edition. Oxford : Oxford University Press. 272 p.

ABSTRACT

Nataliia Komykh. The blogosphere as an actor in the communication field of war: the phenomenon of blurred expertise. The article examines the conceptual foundations and features of the development of the blogosphere in Ukrainian society in the conditions of a full-scale invasion of the invader into the territory of the Ukrainian state. In particular, attention is focused on the problem of the erosion of expertise in the structure of blogger content and the phenomenon of disinformation, as a latent function implemented by the blogger environment and contributing to the inadequate formation of public opinion of content consumers. A complex, constructivist approach is proposed as a theoretical and methodological basis for the study of the blogosphere. Within the framework of the mentioned approach, the types of blogs, the structures of blogs, and the explicit and latent functions of the blogosphere are considered. The problem of misinformation and erosion of expert knowledge is illustrated by the results of public opinion polls. It is noted that in the conditions of war, the consumption of information through the Internet – social networks increases. The urban population is more active than the rural population.

The blogosphere is an active communicative environment for the reproduction of information. The traditional expertise of representatives of certain fields of knowledge and practice is losing popularity, and instead, the more relevant opinions and advice of bloggers who are not specialists in the field they cover. The blogosphere combines these two expert environments, thereby forming a certain information culture, which is a weapon in the information war. In such a situation, the task of content consumers is to learn to recognize true information and prevent the spread of disinformation. On the other hand, the Internet provides an opportunity for an individual to realize himself, to find his audience, and to exercise the right to freedom of speech. A new concept is emerging – an expert/opinion leader. The expertise of such a leader is determined by the number of subscribers, and this is one of the criteria on which trust in the content consumer expert is based. The blogosphere forms a new quality of expert environment and knowledge, an alternative way of mass communication and interpersonal communication in particular.

Keywords: *blog, blogospheres, digital society, blurred expertise, expert, misinformation.*

УДК 316.77

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-2-89-94

Олег ЛЕВІН[©]

кандидат історичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ФЕЙКОВИХ АКАУНТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ІПСО ПІД ЧАС УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ

Ця стаття присвячена відносно новому інструменту інформаційної війни проти України, а саме фейковим акаунтам та ботофермам як дієвому інструменту ІПСО під час повномасштабного вторгнення на нашу землю з боку росії, їхній загальній характеристиці та методам протидії цьому явищу на просторах мережі Інтернет. У дослідженні окреслено особливості утворення, впливу та роботи ботів і ботоферм, їхні ознаки та властивості, наведено приклади використання фейкової інформації, надано рекомендації щодо розпізнавання фейкових повідомлень та ресурсів. Звернено увагу на важливість боротьби з цим явищем, особливо коли наша країна веде героїчну боротьбу проти загарбників, які використовують всі види боротьби з нами: від збройної до інформаційної, використовуючи проти нас і недозволені прийоми.

Ключові слова: *ботоферми, фейкові акаунти, дезінформація, Інтернет-ресурси.*

Постановка проблеми. Глобалізація є найважливішою тенденцією сучасного світу, а в новому столітті ця тенденція стала визначальною для всієї галузі інформаційних технологій. Глобалізація інформаційного середовища та соціальних мереж призвела до безперервного розвитку різноманітних методів маніпулювання користувачами мережі Інтернет за допомогою мови, образів, звуків, способів та послідовності подачі матеріалів. Саме завдяки інформаційній силі мережі Інтернет нею стали користуватися різні політичні сили, щоб маніпулювати масами й розгортати курс країни в потрібному напрямі. Це дуже сподобалося російській владі.

Об'єкти маніпулювання дуже різні – від продажу товарів до інформаційної війни між державами. Так, понад дев'ять років росія, як країна-агресор, намагається дестабілізувати суспільну політику України, створюючи осередки напруги, щоб дискредитувати нашу державу, як усередині, так і на міжнародній арені, застосовуючи різноманітні методи ведення «гібридної війни», серед яких одним із найбільш дієвих є розповсюдження фейків у соціальних мережах, що з початком повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року стали плацдармом для інформаційно-психологічного впливу на свої, ворожі та інші групи громадськості. Кількість фейків досягла рекордних результатів, їх розповсюджують більш ніж 250 сайтів, що не піддає сумніву актуальність обраної теми дослідження.

© О. Левін, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3501-3509>

docentagro55@gmail.com